

फसवे भारनियमन

७ जुलै २००९

रूपाली घाटे

GreenEarth

GreenEarth Social Development Consulting Pvt. Ltd.

contactus.greenearth@gmail.com

(विजेच्या नीलप्रतसाठी)

फसवे भारनियमन

१. महाराष्ट्रात विजेची मागणी उपलब्धतेपेक्षा जास्त आहे ज्यामुळे विजेचा तुटवडा निर्माण झाला. विजेच्या मागणीत आणि उपलब्धतेमधील तूट भरून काढण्याकरता भारनियमन करावे लागते. २००७-०८ मध्ये विजेची टिपेची मागणी १७,४८९ मे.वॉ होती जी डिसेंबर २००७ पर्यंत ४६१८ मे.वॉ. इतक्या भारनियमनाने भरून काढली गेली (संदर्भ १: Economic Survey 2008-9, pg 136).
२. शहरी भागांना प्राधान्य देऊन उर्वरित महाराष्ट्रासाठी भारनियमन आहे, तसेच मुंबईला भारनियमनातून वगळले आहे.
३. भारनियमनाच्या वेळेत आणि अवधीत फरक आहे. दिवसाला २ तासापासून काही ठिकाणी १४ तासांपर्यंत भारनियमन असते. वीज निर्मिती केंद्र हे मागासलेल्या भागांमध्ये असून सुद्धा तिथे १२-१४ तास भारनियमन आहे. उदा. चंद्रपूर. वेळापत्रकानुसार क्वचितच भारनियमन केले जाते.
४. भारनियमनामुळे गावातले किती तरी छोटे उद्योजक धुळीला मिळाले, उदा. लातूरच्या एका छोट्या उद्योजकाला १० ते १२ तासांच्या भारनियमनामुळे आपल्या कारखान्याला टाळा लावावा लागला आणि तो कर्जबाजारी झाला (प्रसाद क्षीरसागर).
५. राज्यातल्या औद्योगिक क्षेत्राला भारनियमनामुळे २००५-०६ साली ८०० कोटींचे नुकसान सोसावे लागले, यात सरकारी महसूलाचे नुकसान वेगळेच (संदर्भ: MCCIA)!
६. भारनियमनापासून सुटका मिळवायला सरकारने काहीच पाऊले उचलली नाहीत. अनेकांनी यावर तोडगा म्हणून पॉवर बँकअप उपकरणे - म्हणजेच जेनसेट, इनव्हर्टर इ. बाजारात आणली. घरगुती, छोटे - मोठे उद्योजक, दुकानदार यांनी आपल्या गरजेनुसार व परवडेल तसे जेनसेट / इनव्हर्टर घेतले. यामुळे त्यांना भारनियमनाचा परिणाम कमी जाणवला व कामात अडथळे आले नाहीत.
७. जेनसेट, इनव्हर्टर, इत्यादींच्या वापरामुळे ग्राहकांचा खर्च वाढला. मात्र इनव्हर्टरवर घरातली सगळी उपकरणे चालत नाही. इनव्हर्टर चार्ज करायला लागणाऱ्या वेळेपेक्षा तो कमी वेळ चालतो व त्याला चार्ज करण्यासाठी दुप्पटीने वीज वापरली जाते. जर वाचवलेली वीज नंतर दुप्पटीने वापरली जाणार असेल तर याचा अर्थ भारनियमनाचा फारसा काही उपयोग नाही. या कारणामुळेच ग्राहकांचा खर्च वाढतो.

८. या पॉवर बॅकअप उपकरणांमुळे घरगुती ग्राहकांच्या वापरानुसार १७ ते १३२% ग्रिड पॉवरच्या वर खर्च त्यांच्या खिशातून जातो, तर व्यावसायिक ग्राहकाला ७ ते १९९% ग्रिड पॉवरच्या वर खर्च बसतो (संदर्भ २: The Real Cost of Power, Wartsila; pg- 21).
९. भारतामध्ये ९८,००० कोटी रुपये या पॉवर बॅकअप उपकरणांवर खर्च होतात, तर त्यांना चालविण्याचा खर्च ३१.००० कोटी रुपये आहे. या एवढ्या १००,००० कोटीमध्ये एकूण २५००० मे.वॉ. क्षमतेची वीज निर्मिती केंद्रे उभी राहू शकतात (संदर्भ ३: The Real Cost of Power, Wartsila; pg- 25 & 27)!

संदर्भ १

Economic Survey 2008-9, pg.136

Peak Demand

9.5. During 2007-08, the peak demand of 17,489 MW electricity was met on 18th December, 2007 with load shedding of 4,618 MW. During 2008-09 upto October, the peak demand of 14,859 MW was met on 17th April, 2008 with load shedding of 4,772 MW.